

2012-09-17/ABn

”Begreppsutredning” – ANSTÄLLNINGSBARHET

Betygsskalor (hämtat från Wikipedia) och Betygsdokument

- **1897 – 1962 skala A (Berömlig), a (Med utmärkt beröm godkänd), AB (Med beröm godkänd), Ba (Icke utan beröm godkänd), B (Godkänd), BC (Icke fullt godkänd) och C (Underkänd/Otillräcklig).** Under denna period gavs också betyg i *Ordning och Uppförande* med betygen **A, B eller C.**
Namn på sluddokumentet: **Studentexamen**
- **1962 – 1994 skala 5 – 1 (där 1 och 2 är icke godkänd)**
Namn på sluddokumentet: **Avgångsbetyg**
- **1991 – 1994 Försöksversion Omvårdnadslinjen – endast Godkänd –Icke godkänd**
Namn på sluddokumentet: Här finns två dokument. Det ena heter **Avgångsbetyg Gymnasieskolan** och det andra heter **Kompetensbevis Gymnasieskolan 3-årig Omvårdnadslinje (åk 1-3) Läroplaner 1991:4**
- **1994 - 2011 Omvårdnadsprogrammet –MVG, VG, G och IG (där IG är icke godkänd)**
Namn på sluddokumentet: **Slutbetyg**
Här avses en fullständig gymnasieutbildning.
alternativt:
Samlat betygsdokument
Den som har betyg i gymnasiekurser har rätt att få ut ett samlat betygsdokument.
Här avses betyg från kurs/kurser som inte är en fullständig gymnasieutbildning.
- **2011 – och framåt...GY11/VUX12 Vård- och omsorgsprogrammet – A – F (där F är icke godkänd)**
Namn på sluddokumentet: **Gymnasieexamen**
I den nya gymnasieskolan GY11/VUX 12 får man en gymnasieexamen om man har betyg på utbildning som omfattar 2500 poäng från ungdomsgymnasiet alternativt 2350 poäng från vuxenutbildningen. I dessa fall utfärdas ett **examensbevis**. För ungdomar gäller att 2250 poäng ska vara godkända och där det krävs godkänt i kurserna Svenska 1, Engelska 5, Matematik 1 samt 400 poäng godkända programgemensamma kurser och godkänt Gymnasiearbete.
alternativt:
Utdrag ur betygskatalog
Med detta avses **kurser enbart från GY11/VUX12** där man inte kan utfärda ett examensbevis.

Lokala bestämmelser:

Falköping: Fram t o m 2012-06-30 krävdes förutom godkända betyg i karaktärsämneskurserna också godkänt betyg i Svenska A och Samhällskunskap A. Från och med 2012-07-01 krävs Svenska A alt. Svenska 1

Tidaholm: Fram t o m 2012-06-30 krävdes godkända betyg i karaktärsämneskurserna.
Från och med 2012-07-01 krävs Svenska A alt. Svenska 1

Gamla titlar på baspersonal inom vård och omsorg

- Hemsamarit
- Vårdare, vårdarinna
- Handledare
- Arbetshandledare
- Vårdbiträde
- Ekonomibiträde
- Undersköterska
- Mentalskötare/Mentalsköterska
- Skötare
- Omvårdnadspersonal
- Personlig assistent

Historik – över TITLAR på baspersonal inom vård och omsorg

Innan 1994 fanns det många olika specialkurser kortare eller längre. Hemsamariter hade inledningsvis ingen utbildning. 1966 infördes linjesystemet på gymnasieskolan. Då gick en del socialservicelinje 2 år och förbereddes att arbeta i hemtjänsten eller på ålderdomshem. De som gick den tidiga 2-åriga vårdlinjen VdHv (Tvåårig vårdlinje gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård) kunde arbeta på sjukhus, ålderdomshem och i hemtjänst. De som valde VdPs (Tvåårig vårdlinje gren för psykiatrisk vård. Här fanns också en variant för psykiskt utvecklingsstörda vuxna) kunde arbeta inom psykiatri alt. Inom omsorgsverksamhet. Senare slogs dessa inriktningar samman och kallades VdHS (Tvåårig vårdlinje gren för hälso- och sjukvård). Parallellt fanns vårdbiträdesutbildningar kortare eller längre – (kallades specialkurs när det inte var en gymnasielinje). På denna tid var det inte ovanligt att man arbetade som vårdbiträde utan utbildning, både på sjukhus och i kommunal verksamhet. De som redan hade erfarenhet kunde gå en kortare variant, medan de utan nämnvärd erfarenhet gick den längre varianten (20 veckor). Det var vanligt att vårdbiträden frågade varandra: ”Har du kursen?”

De som gick tvåårig vårdlinje hade alla minst en placering på ett somatiskt sjukhus, men ansågs inte färdigutbildade förr än de fått ½-års erfarenhet som arbetsgivaren stod för.

Vid denna tid behövde läkarna bli avlastade en del arbetsuppgifter som sjuksköterskorna fick ta över. Det innebar att sjuksköterskorna inte hann med sina arbetsuppgifter. Då började man utbilda erfarna utbildade vårdbiträden till undersköterskor (d v s som arbetade **under** sjuksköterskan). **Undersköterskeutbildningen var inriktad endast på somatisk sjukvård** och innehöll **omfattande undervisning** i bl.a. anatomi-fysiologi, mikrobiologi och hygien, farmakologi och läkemedelsräkning, katastrofmedicin, sjukdomslära, vårdkunskap (här ingick bl.a. medicintekniska uppgifter såsom kateterisering, venprovtagning och klinisk kemi, injektionsgivning subcutant och intramuskulärt, läkemedelsdelning, sondnedläggning och sondmatning, ventrikelsköljning, syrgasbehandling, sugning av övre luftvägar, omfattande

sår- och sårvård, skötsel av tracheostomi, stomivård, lindning med elastisk binda med alla olika ”turer” på olika kroppsdelar, bandagering med tubgas på olika kroppsdelar,

mikrobiologisk provtagning från olika ställen på kroppen, uppdukning sterilt och osterilt samt assistans vid olika undersökningar och behandlingar mm. Det ingick praktik på både medicinsk och kirurgisk avdelning där det fanns kliniklärare på plats för att undervisa ”bedside” – dvs på ”riktiga” patienter.

Även inom psykiatri var det vanligt med utbildad baspersonal. Många började som ekonomibiträde d v s man skötte avdelningsköket, serverade mat och städade. Om man ansågs lämplig kunde man få en tjänst som utbildad skötare. Långt tillbaks i tiden fanns en omfattande **utbildning till mentalsköterska respektive mentalskötare**. Senare kom specialkurser för **skötare** dels en 2-terminers utbildning för de som hade lite längre erfarenhet från yrket och en 3-terminers utbildning för de med ringa eller ingen erfarenhet. Dessa utbildningar hade naturligtvis psykiatri i fokus, men det ingick en hel del somatik och somatisk vårdkunskap samt praktik på somatiskt sjukhus. Vid denna tid fanns bara psykiatrisk vård i landstingets regi på sjukhus.

Utbildning till **vårdare och vårdarinna** fanns en gammal med det namnet för personal som arbetade vid stora institutioner för utvecklingsstörda (t ex Johannesberg i Mariestad och Stretered i Göteborg). Senare kom specialkursen GPU – grundutbildning för personer med utvecklingsstörning samt PPU – påbyggnadsutbildning för personer med utvecklingsstörning. Yrkesbenämningarna kvarstod efter utbildningarna GPU och PPU

I och med **gymnasiereformen 1/7 1994** så upphörde alla specialkurser och ersattes med ett **treårigt Omvårdnadsprogram**. Detta program syftade till att ge grundläggande kunskaper för arbete i olika verksamheter inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Programmet skulle även ge en grund för ett fortsatt lärande i arbetslivet och för vidare studier. Innan man sjösatte denna gymnasiereform, fick en del skolor köra en försöksversion som då kallades **Omvårdnadslinjen**. I denna försöksversion gavs endast betygen Godkänd (G) eller Icke Godkänd (IG). Efter dessa försök justerade man i kurserna och införde betygsskalan MVG – G och IG.

Gymnasiereformen **GY11/VUX12** med det **treåriga Vård- och omsorgsprogrammet** gör att alla får en bredare basutbildning, än vad Omvårdnadsprogrammet gav, innan man väljer fördjupningskurser. Betygsskalan blir ändrad (se ovan) och alla ska göra ett gymnasiearbete. Man får en yrkesexamen och anses alltså färdigutbildad. Efter examen från programmet ska man ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom hälso- och sjukvård och socialtjänst.

När det gäller **Omvårdnadsprogrammet och Vård- och omsorgsprogrammet**, så **har/får de flesta ingen erfarenhet från somatiskt eller psykiatriskt sjukhusvård**. Endast de som läst kurser inom sjukvård/akutsjukvård eller fördjupning inom psykiatri tilldelas en sjukhusplacering.

Vuxenutbildningsförordningen SFS 2011:1108

Angående **urval** till utbildning säger denna förordning följande i §7:

*”Om samtliga behöriga sökande till kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå inte kan antas till sådan utbildning, ska ett urval göras. Vid detta urval **ska företräde**, i den ordning som anges nedan, ges till en **sökande som har kort tidigare utbildning** och som*

- 1. önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt upprättad individuell studieplan,*
- 2. behöver utbildningen för att komplettera ett reducerat program eller för annan behörighetskomplettering, eller*
- 3. Behöver för pågående yrkesverksamhet eller planerat yrkesval.*

Något urval ska inte göras i fråga om sådan kommunal vuxenutbildning på gymnasienivå som en sökande har rätt att delta i enligt 20 kap.19§ skollagen (2010:800)”

Utländsk sjuksköterskeutbildning

(Information från Socialstyrelsen, Mathias Långvik, utredare. 27 januari 2012)

”Om man har en sjuksköterskeutbildning från ett land utanför EU och vill ha svensk legitimation så ska man först ansöka om prövning av den utländska utbildningen. Om utbildningen bedöms vara likvärdig med den i Sverige så får man tillträde till Socialstyrelsens kompletteringsprogram för att i slutändan få svensk legitimation. Hela processen för sjuksköterskor ser ut så här:

<http://www.socialstyrelsen.se/ansokaomlegitimationochintyg/legitimation/utbildadiannatland/sjukskoterska>

Undersköterska/vårdbiträde är inte ett legitimationsyrke i Sverige och därför kan man söka jobb som undersköterska utan att få sin utbildning validerad av Socialstyrelsen. Det är då upp till arbetsgivaren att bedöma om den sökande är tillräckligt kvalificerad för arbetet.”

/Ann-Charlotte Bäckman